Module wordt opgenomen in Leidraad Riolering

Stichting RIONED lanceert incidentenplan voor riolering

In Zürich ontspoorde in 1994 een trein met benzinetanks. Een deel van de benzine stroomde de riolering in. Over een lengte van circa drie kilometer ontplofte die, waarbij rioolputdeksels de lucht in schoten en de rwzi volledig vernield werd. Wekenlang was de riolering niet meer te gebruiken. Dichter bij huis, in Delft, liep in 1999 een massa melasse ongestoord het riool in, wat zo ongeveer alle wateren in Delft zuurstofloos maakte. Dit zijn twee voorbeelden van ongelukken, die grote gevolgen hadden voor de riolering. Stichting RIONED heeft een stappenplan gemaakt voor een incidentenplan voor riolering, de module C4100. Deze wordt binnenkort opgenomen in de Leidraad Riolering. Op 6 september informeerde RIONED gemeenteambtenaren en brandweercommandanten.

De aandacht voor veiligheid en het voorkomen van rampen neemt toe. Tegelijkertijd neemt de tolerantie voor schade, verwonding of sterven door oorzaken van buitenaf de laatste jaren sterk af. Ook met de riolering kan iets misgaan: gemalen kunnen bijvoorbeeld langdurig uitvallen, overstromingen en riooloverstorten kunnen voor de nodige overlast zorgen en leidingen kunnen breken. Bovendien kunnen lozingen in het riool door een ongeluk of een brand flinke problemen veroorzaken, evenals gas (ontploffingsgevaar).

Stichting RIONED vindt daarom de tijd rijp voor een incidentenplan riolering. Het Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (NIBRA) stelde een module op, die aangeeft hoe een gemeente zo'n plan opstelt. In de module wordt aanbevolen twee werkgroepen in te stellen om het incidentenplan te realiseren. De eerste werkgroep moet de afstemming regelen tussen alle betrokken organisaties: de gemeentelijke diensten milieu, openbare werken en voorlichting, de brandweer, politie en de waterschappen. De tweede werkgroep werkt de rioleringsaspecten uit. Dit zijn in eerste instantie vooral technische maatregelen. Daarnaast moet de waterkwaliteitsbeheerder ingeschakeld worden om het oppervlaktewater en de rwzi te beschermen.

Het 'Incidentenplan riolering (module C4100)' vormt geen blauwdruk of uitgewerkt draaiboek, maar geeft de stappen aan die gezet moeten worden om tot een goed incidentenplan voor de riolering te komen. Volgens directeur Hugo Gastkemper van Stichting RIONED is hiervoor bewust gekozen vanwege een goede inbedding in de organisatie per gemeente en om de betrokkenen te stimuleren zelf beter na te denken over gevaarlijke situaties, de wijze van handelen en de afstemming tussen brandweer, riolering en anderen.

De heer G. Polderman, burgemeester van Tytsjerkstradiel, lid van de VNG-commissie Veiligheid en lid van het dagelijks bestuur van Stichting RIONED, waarschuwde tijdens de studiebijeenkomst ervoor dat de publieke opinie steeds vaker ertoe neigt te denken dat álle rampen en incidenten voorkomen kunnen worden. Hij ging echter nog wat verder. Volgens hem is de huidige brandweerorganisatie op gemeentelijk niveau niet in staat rioolrampen te bestrijden. Polderman vindt dat de waterkwaliteitsbeheerder het primaat moet hebben in de alarmering en dat gemeenten milieu- en rioolddeskundigheid meer dan tot dusverre een plaats moeten geven in de lokale rampenbestrijdingsorganisatie.

Scenario's

Volgens Astrid Scholtens van het NIBRA moet het 'Incidentenplan riolering (module C4100)' gezien worden als een startdocument voor rioleringsbeheerders om tot een adequate voorbereiding van een incidentenplan te komen. De gemeente, als verantwoordelijke voor de riolering, moet zich voorbereiden op in principe alle incidenten die zich kunnen voordoen met of in het gemeentelijk rioleringsnetwerk. Het NIBRA hanteert daarbij drie scenario's: één waarbij een gevaarlijk lozing plaatsvindt in het riool die belastend is voor het functioneren van de rioolwaterzuivering en het oppervlaktewater. Dit kunnen lozingen zijn van chemicaliën, organische stoffen, olie of verontreinigd bluswater.

Het tweede scenario gaat uit van een (dreiging van) explosie in de riolering door een lozing van explosieve stoffen en het derde scenario heeft te maken met een breuk in een persleiding, waardoor rioolwater onder druk in één keer vrijkomt met grote negatieve gevolgen voor onder meer het grond- en oppervlaktewater.

Per scenario hoort het incidentenplan de acties aan te geven die de rioleringsbeheer-

Verontreinigd bluswater kan ook zorgen voor problemen in de rioolwaterzuivering.

der moet nemen vanaf het moment dat de melding binnenkomt tot en met de afhandeling van het incident, zoals de meldingsprocedure van het incident, de verificatie (is het incidentenplan in werking gezet?), de beoordeling van welk scenario gevolgd moet worden, het informeren van alle betrokken mensen en de concrete acties (kaarten van de riolering, verbindingen met bedrijfsriolen, gemalen, het bijhouden van een logboek en het informeren van de pers).

Plan voor totale afvalwaterketen

J. Huis in 't Veld van Waterschap Groot Salland noemde de aanpak van calamiteiten en incidenten in zijn eigen beheersgebied goed geregeld, onder andere door de samenwerking met de brandweer. Het 'Incidentenplan riolering' zorgt volgens hem voor een betere aanpak, omdat preventief over alle mogelijke voorkomende incidenten in en met rioolstelsels wordt nagedacht. De beste oplossing ziet de waterbeheerder echter in een incidentenplan voor de totale afvalwaterketen, inclusief transport en zuivering. Waterschappen en gemeenten werken namelijk in de waterketen al steeds vaker samen, omdat riolering en zuivering elkaar sterk beïnvloeden. Storingen in het transport en de zuivering van afvalwater kunnen invloed hebben op de werking van het rioolstelsel en daarmee ook zorgen voor incidenten op de riolering. Juridisch bestaat ook een verband tussen rioolstelsels en zuivering, omdat in de lozings- en aansluitvergunningen een calamiteitenartikel is opgenomen. Als laatste argument noemt J. Huis in 't Veld dat met het bepalen van de effecten van een incident op de riolering (en daarmee de maatregelen) rekening moet worden gehouden met de grootte van de zuivering. Een grote lozing op een kleine zuivering heeft nu eenmaal veel meer effect dan op een grote rwzi.

Een landelijk uniform incidentenplan heeft de voorkeur van Huis in 't Veld. Stichting RIONED zou hierbij steun moeten krijgen van de VNG en de Unie van Waterschappen. Een incidentenplan voor de totale afvalwaterketen zou een onderwerp van gesprek horen te zijn bij het waterketenoverleg tussen waterschap en gemeente, aldus de projectleider van het Waterschap Groot Salland.

Terzijde merkte hij op dat de huidige trend om zoveel mogelijk verhard oppervlak af te koppelen vanuit incidenten geredeneerd niet de meest optimale aanpak is, onder meer in verband met een potentieel gevaar voor verontreiniging van het water. Een gemengd rioolstelsel heeft relatief een grote berging. Lozingen op oppervlaktewater zullen minder vaak voorkomen dan bij een gescheiden stelsel. ¶